

УДК 37.01.02.05:613.95.01.05:371.3

**PROJECT ACTIVITIES IN PRESCHOOL EDUCATION INSTITUTIONS:
HEALTH PROMOTION ISSUES****ПРОЄКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ В ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ: ПИТАННЯ
ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖЕННЯ****Ропомаренко Т. О. / Пономаренко Т. О.**

*Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor Department of Preschool Education,
Faculty of Pedagogical Education /
доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри дошкільної освіти
Факультету педагогічної освіти
ORCID: 0000-0002-6801-0403*

Naumenko M. S. / Науменко М. С.

*graduate student, lecturer Department of Preschool Education, Faculty of Pedagogical Education /
аспірант, викладач кафедри дошкільної освіти Факультету педагогічної освіти
ORCID: 0000-0001-8927-4427*

*Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University,
Kyiv, Igor Shamo Boulevard, 18/2, 02154 /
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка,
Київ, бульвар Ігоря Шамо, 18/2, 02154*

Анотація. Розглянуто питання здоров'язбереження дітей в закладі дошкільної освіти (ЗДО) в умовах повномасштабної війни, зазначено необхідність застосування травма-інформованого підходу до організації освітнього процесу в ЗДО, визначено напрями за якими доцільно формувати здоров'язбережувальну компетентність дітей дошкільного віку; наведено низку якісних характеристик та можливостей застосування проєкту (за К. Андросович); охарактеризовано потенціал проєктної діяльності як засобу формування здоров'язбережувальної компетентності дітей дошкільного віку.

Ключові слова: проєкт; проєктна діяльність; компетентність; здоров'язбережувальна компетентність; діти дошкільного віку; заклад дошкільної освіти; травма-інформований підхід.

Вступ.

Питання здоров'язбереження дітей дошкільного віку в умовах закладу дошкільної освіти залишається актуальним. Особливо важливим є створення безпечного освітнього простору з урахуванням військового стану. На часі – впровадження в освітній процес підходів і технологій, що передбачають виховання екологічної культури вихованців, безпечного використання гаджетів, підходів до здорового харчування, загартування тощо. Проєктна діяльність як одна з сучасних форм організації освітнього процесу з дітьми дошкільного віку виступає дієвим інструментом у формуванні навичок здоров'язбереження дітей дошкільного віку.

Основний текст.

Освіта України зазнає постійної трансформації та активно підлаштовується під виклики часу. З початку повномасштабної війни питання безпеки набуло вирішального значення. В освітній процес на різних рівнях впроваджують технології, що враховують травматичний досвід учасників освітнього процесу, оскільки він має безпосередній вплив на створення безпечного освітнього простору. Зокрема, Т. Головатенко, зазначила, що «в Україні на рівні всієї

системи освіти відсутній комплексний підхід до організації освітнього процесу, який би мав на меті зменшення рівня впливу травматичних подій на учасників освітнього процесу в умовах повномасштабної війни» [3, с. 68]. Дослідниця наголошує, що «травма-інформований підхід до навчання заснований на ідеї про те, що кожен учасник освітнього процесу має певний досвід травми, а освітній процес та освітнє середовище необхідно переосмислювати з урахуванням впливу травми на людей та розуміння шляхів її подолання на засадах поваги та визнання індивідуальних потреб учасників освітнього процесу» [3, с. 70]. Одним з принципів травма-інформованого навчання Т. Головатенко визначено «безпечне середовище (забезпечення безпечного фізичного та психологічного середовища у всіх його виявах)» [3, с. 70]. У сфері дошкільної освіти застосування такого підходу до організації освітнього процесу є особливо важливим. Це зумовлено формуванням у дошкільному віці ключових компетентностей, здоров'язбережувальної зокрема. О. Петренко зауважила: «Під час війни діти постійно перебувають у стані невизначеності, страху, тривоги. Звуки повітряної тривоги та вибухів, дорога та незнайомий простір у випадку евакуації – усе це викликає страх, розгубленість і тривогу» [6, с. 68]. Проводимо пряму лінію між здоров'ям і безпекою, адже неможливо формувати навички здоров'язбереження, коли дитина перебуває в небезпеці, атмосфері страху, стресу і хвилювання.

Згідно з визначенням Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ), здоров'я – це «стан повного благополуччя, не лише відсутність хвороб чи поганого самопочуття, але також фізичне, психічне та соціальне благополуччя» [7]. На основі даного визначення ми вважаємо доцільним формування здоров'язбережувальної компетентності в закладі дошкільної освіти у таких напрямках:

1. Фізичний: забезпечення достатньої рухової активності, організація здорового харчування та формування уявлень про нього, формування гігієнічних навичок та екологічної свідомості до використання природних ресурсів, організація систематичного загартування, створення безпечного розвивально-ігрового середовища (достатність простору, безпечність і гігієна матеріально-технічного забезпечення, відсутність візуального шуму тощо).

2. Психічний: створення сприятливої психологічної атмосфери, забезпечення якісного сну, попередження та зниження стресу у випадках небезпеки, зберігання спокою і організованості дорослими, що знаходяться поряд з дітьми, наявність чіткого плану дій, відпрацьованість навичок на випадок повітряної тривоги, пожежі небезпеки тощо.

3. Соціальний: організація освітньої взаємодії на засадах ненасильницького спілкування, доброзичливості та поваги у соціальному просторі, якому знаходиться дитина, створення можливостей для безпечного формування навичок комунікації та вирішення конфліктних ситуацій з однолітками тощо.

Формування здоров'язбережувальної компетентності дітей в закладі дошкільної освіти за вказаними напрямками можливе за умови злагодженого педагогічного партнерства з батьками вихованців або особами, що їх замінюють. Як зазначають дослідниці Л. Гаращенко і Т. Шинкар «на пріоритетні позиції

виходить наявність су'б'єктної здоров'язбережувальної позиції вихователів, батьків і дітей» [2, с. 145]

Державний стандарт дошкільної освіти визначає однією з ключових компетентностей інваріантної частини рухову і здоров'язбережувальну. Автори Стандарту зазначили, що «у процесі активної рухової діяльності відбувається становлення здоров'язбережувальної компетентності, а успішність її формування залежить від послідовності процесів: розвитку стійкої позитивної мотивації до здоров'язбережувальної діяльності, формування уявлень та елементарних знань про здоров'я, здоровий спосіб життя і на їх основі навичок здоров'язбережувальної поведінки, після цього – закріплення й удосконалення навичок у предметно-розвивальному середовищі» [4, с. 7]. Ми розділяємо думку науковців і вважаємо, що такий підхід до формування здоров'язбережувальної компетентності дітей дошкільного віку є доцільним, а проектна діяльність в закладі дошкільної освіти дозволить організувати цей процес цілісно та якісно, враховуючи можливості застосування проекту як педагогічного методу.

К. Андросович наводить низку якісних характеристик та можливостей застосування проекту в закладі дошкільної освіти як педагогічного методу (Рис. 1).

Рис. 1. Характеристика можливостей застосування проекту як педагогічного методу в ЗДО (за К. Андросович) [1, с. 24].

Ми погоджуємось з думкою авторів освітньої програми від 2 до 7 років «Дитина» щодо визначення поняття «проектна діяльність», у програмі вона розглядається як сучасна форма освітньої взаємодії – створення педагогом таких умов, які дають змогу дітям самостійно або спільно з дорослим здобувати новий практичний досвід експериментальним, пошуковим шляхом, аналізувати і перетворювати його» [5, с. 358]. Потенціал використання проектною діяльністю в

закладі дошкільної освіти невичерпний, адже розв'язання проблемних ситуацій з рубрик «Здоров'я», «Харчування», «Безпека», «Навички самообслуговування», «Фізичний розвиток», «Комунікація» та ін. (зауважимо, що теми проєктів відповідно до рубрик мають носити конкретний проблемний характер, а тема має бути зрозумілою дітям) у різних формах організації (індивідуальні, парні, підгрупові, групові проєкти), пошук відповідей і набуття практичного досвіду в процесі реалізації проєкту, підготовка і презентація кінцевого продукту в ігровій формі дозволить вирішити низку завдань з формування компетентності здоров'язбереження дітей дошкільного віку передбачених Державним стандартом дошкільної освіти

Висновок. Було розглянуто травмо-інформований підхід в освітньому процесі, зазначено, що врахування травматичного досвіду дітей і дорослих (усіх учасників освітнього процесу) є однією з важливих складових у забезпеченні якості освітнього процесу; створення безпечного середовища в закладах дошкільної освіти є першочерговою умовою формування здоров'язбережувальної компетентності дітей дошкільного віку, а проєктна діяльність як сучасна форма освітньої взаємодії вихователя з дітьми є дієвим та ефективним інструментом у формуванні уявлень дітей про здоров'я, культурно-гігієнічних навичок, культури здорового харчування, налагодження позитивної психологічної атмосфери, забезпечення безпечної комунікації, формування мотивації до пізнання себе й оточуючого середовища.

Література.

1. Андросович К. (2014). Проєктна діяльність у сучасному дошкільному навчальному закладі. *Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи*. Вип. 1. С. 23-30. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ped_in_2014_1_5.
2. Гаращенко Л. В., Шинкар Т. Ю. (2021) Методичне забезпечення фізичного виховання та здоров'язбереження в закладі дошкільної освіти. *Науковий журнал «Інноваційна педагогіка»*, 2 (31). с. 143-146. <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2021/31-2.29>
3. Головатенко Т. Ю. (2023). Освітологічний вимір концепту «травма-інформоване навчання» у системі професійної підготовки вчителів початкових класів. *Перспективи та інновації науки*, 8 (26). с. 65-78. [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-8\(26\)](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-8(26))
4. *Методичні рекомендації до Базового компонента дошкільної освіти (Державного стандарту дошкільної освіти)*. (2021). URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/uploads/public/605/0be/86b/6050be86b4f68482865820.pdf>
5. Огнев'юк В. О., Беленька Г. В., Богініч О. Л. та ін. (2020). Дитина. Освітня програма для дітей від 2 до 7 років. Київ: ТОВ «Принт медіа», 440 с.
6. Петренко О. (2022). Питання психолого-педагогічної підтримки дітей під час війни: інформаційно-технологічне забезпечення. *Інноватика у вихованні*. № 15. С. 67-76. <https://doi.org/10.35619/iiu.v1i15.475>
7. World Health Organization. Constitution of the World Health Organization. World Health Organization; Geneva, Switzerland: 1946

References.

1. Androsovykh K. (2014). Proektna diialnist u suchasnomu doshkilnomu navchalnomu zakladi [Project-based learning in a modern preschool institution]. *Pedagogical innovations: ideas, realities, prospects*. 1. P. 23-30. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ped_in_2014_1_5 [in Ukrainian].
2. Harashchenko, Larysa Vasylivna ta Shynkar, Tetiana Yuriivna (2021). Metodychne zabezpechennia fizychnoho vykhovannia ta zdorov'iazberezhennia v zakladi doshkilnoi osvity [Methodological support of physical education and health preservation in a preschool institution]. *Scientific journal "Innovative pedagogy"*., 2 (31). c. 143-146. <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2021/31-2.29> [in Ukrainian].
3. Holovatenko, Tetiana Yuriivna (2023). Osvitlohichnyi vymir kontseptu «trauma-informovane navchannia» u systemi profesiinoi pidhotovky vchyteliv pochatkovykh klasiv [Educational dimension of the concept of "trauma-informed learning" in the system of professional training of primary school teachers]. *Prospects and innovations of science.*, 8 (26). c. 65-78. [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-8\(26\)](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-8(26)) [in Ukrainian].
4. Metodychni rekomendatsii do Bazovoho komponenta doshkilnoi osvity (Derzhavnoho standartu doshkilnoi osvity) [Methodological recommendations for the Basic component of preschool education (State standard of preschool education)]. (2021). URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/uploads/public/605/0be/86b/6050be86b4f68482865820.pdf> [in Ukrainian].
5. Ohneviuk V. O., Bieliienka H.V., Bohinich O. L. and others (2020) Dytyna. Osvitnia prohrama dlia ditei vid 2 do 7 rokiv [Child. Educational program for children from 2 to 7 years old]. Kyiv: Print Media LLC, 440 p. [in Ukrainian].
6. Petrenko, O. (2022). Pytannia psykholoho-pedahohichnoi pidtrymky ditei pid chas viiny: informatsiino-tekhnologichne zabezpechennia [Issues of psychological and pedagogical support for children during the war: information and technology support]. *Innovation in education*, 15, 67-76. <https://doi.org/10.35619/iiu.v1i15.475> [in Ukrainian].
7. World Health Organization. Constitution of the World Health Organization. World Health Organization; Geneva, Switzerland: 1946

Abstract. *The article considers the issues of health protection of children in preschool educational institutions (PEI) in the conditions of a full-scale war; notes the need to apply a trauma-informed approach to the organisation of the educational process in PEI, identifies the directions in which it is advisable to form the health-saving competence of preschool children; provides a number of qualitative characteristics and possibilities of the project (according to K. Androsovykh); characterises the potential of project activities as a means of forming the health-saving competence of preschool children.*

Key words: *project; project activity; competence; health-saving competence; preschool children; preschool education institution; trauma-informed approach.*

Стаття відправлена: 30.03.2024 р.
© Пономаренко Т.О., Науменко М.С.